

**ТЕМАТИКА КОРОНАВІРУСУ
В НІМЕЦЬКОМОВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ КОРОТКИХ ОПОВІДАННЯХ
ЛІТЕРАТУРНОЇ ПЛАТФОРМИ E-STORIES.DE**

Морозова Людмила,

кандидат філологічних наук, доцент

ORCID ID 0000-0001-5142-2914

Горлівський інститут іноземних мов

ДЗВО «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Василя Першина 24, 84511, м.Бахмут, Донецька обл., Україна

morosova2017@gmail.com

Дотепер німецькомовні електронні короткі оповідання, розміщені на літературній платформі e-Stories.de і присвячені тематиці коронавірусу, не були матеріалом спеціального дослідження щодо їхнього проблемно-тематичного рівня та/або щодо їхньої жанрової специфіки. Ця стаття має на меті встановити особливості висвітлення теми Covid-19 у німецькомовних електронних коротких оповіданнях, розміщених на літературній платформі e-Stories.de. шляхом аналізу проблемно-тематичного рівня творів «Der barmherzige Samariter» С. Брауер, «Der ewige Patient» І. Хіді, «Querdenker» К. Вінера, «Die Corona-Impfbefürwörter...» Б. Вальднер.

Зважаючи на літературну платформу як одну зі специфічних форм існування мережевої літератури у нашій роботі було детально охарактеризовано структуру літературної платформи e-Stories.de., заснованої у 1999 р. Йоргом Швабом, та визначено її роль у новітньому літературному Інтернет-дискурсі. Було встановлено, що літературна платформа e-Stories.de. поєднує риси електронної бібліотеки, що розміщує твори сучасних авторів різних країн і дає змогу читачам ознайомитися з ними, з можливостями віртуальної комунікації між авторами та читачами, тобто аналогом авторського літературного проекту, такий синтез форм існування мережевої літератури є ефективною формою існування літературного Інтернет-дискурсу.

У статті було здійснено спробу жанрового аналізу електронного короткого оповідання, було обґрунтовано думку про те, що електронне коротке оповідання є типологічним різновидом короткого оповідання класичної друкованої літератури з Інтернетом як специфічною формою його існування та з власною концепцією адресата (інтерактивний поліадресат).

Було встановлено, що змістова складова проаналізованих електронних коротких оповідань характеризується спільністю тематики, а саме соціальне життя у Німеччині часів пандемії коронавірусу, та відмінностями порушеної проблематики, що спричинено індивідуально-авторськими стильовими особливостями. Автори проаналізованих нами оповідань, відтворюють різні проблемні ситуації, порушують комплекс переважно соціо-культурних, філософських та морально-етичних проблем часів пандемії коронавірусу, як-то: відносини між лікарем та пацієнтом, вакцинація проти Covid-19, обмежувальні заходи у часи пандемії, рух «інакомислячих» (Querdenker) тощо.

Ключові слова: онлайн-література, літературна платформа, електронне коротке оповідання, проблемно-тематичний рівень твору, тематика, проблематика, літературний інтернет-дискурс.

CORONAVIRUS TOPIC IN GERMAN-LANGUAGE ELECTRONIC SHORT STORIES OF E-STORIES.DE LITERARY PLATFORM

Morozova Lyudmila,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

ORCID ID 0000-0001-5142-2914

Horlivka Institute for Foreign Languages, Donbass State Pedagogical University

24 Vasyl Pershyn St., 84511, Bakhmut, Donetsk Region, Ukraine

morosova2017@gmail.com

Abstract. *German-language electronic short stories have been published on e-Stories.de literary platform and devoted to the subject of coronavirus have not been a subject of special research either on their problem-thematic level or their genre specificity so far. This article aims to define the features of Covid-19 topic in German-language electronic short stories posted on the e-Stories.de. literary platform with the help of problem-thematic level analysis of «Der barmherzige Samariter» Brauer S., «Der ewige Patient» Hidy I., «Querdenker» Wiener K., «Die Corona-Impfbefürwörter....» Waldner B.*

Considering the literary platform as one of the specific forms for online literature existence, the e-Stories.de literary platform structure was described in our work in detail. Also, we have defined its role in the latest literary Internet discourse as it was founded in 1999 by Jörg Schwab. The literary platform e-Stories.de. combines features of an electronic library which stores works by modern authors from different countries and allows readers to get acquainted with them. Visitors have an opportunity to see virtual communication possibilities between authors and readers, to observe so called synthesis of online literature forms that is an effective way for literary Internet discourse existence.

The genre analysis of electronic short stories has been offered in this article. Further it was substantiated that short e-stories are a typological variant of short stories of classical printed literature along with the Internet as its specific form of existence and its own concept of addressee (interactive polyaddressee).

Subsequently the content component of the analyzed electronic short stories is characterized by both common themes, namely social life of the coronavirus pandemic, and differences of the considered issues that is caused due to individual authorial stylistic features. The authors of the stories we analyzed, reproduce various problematic situations, violate complex of socio-cultural, philosophical, moral and ethical issues of the coronavirus pandemic, such as: doctor-patient relationship, vaccination against Covid-19, restrictive measures during the pandemic, movement "Dissidents" (Querdenker), etc.

Keywords: *online literature, literary platform, electronic short story, problem-thematic level of the work, subject, issue, literary Internet discourse.*

За останні три роки світ пережив бурхливі події, пов'язані з поширенням Covid-19, що торкнулося кожного: знайомі тяжко хворіли, близькі вмирали без належної медичної допомоги, держави намагалися зупинити пандемію часто за рахунок заходів, малозрозумілих широкому загалу, що врешті-решт спричинило масові демонстрації протесту проти карантинних обмежень у різних країнах світу. Обурювалися і діячі культури, насамперед через заборону масових заходів, як-то відвідини кінотеатрів або концертів, адже це позбавляло їх не тільки заробітку, а й прямого контакту з поціновувачами їхнього мистецтва, яких вони сприймали як співтворців. Митці слова змогли швидко пристосуватися до цих нових умов, тому що вже мали «віртуальну заміну» - мережеву літературу, де можна було безкоштовно, й, що важливо, без цензури, оприлюднювати свої твори на злободенні теми, відкрито висловлюватися щодо актуальних подій соціального життя та дискутувати з цього

приводу з читачами. Тож не дивно, що саме літературні платформи на певний час уподібнилися літературним салонам, стали віртуальними посередниками в комунікації авторів та читачів.

Перші спроби осмислення природи мережевої літератури, її відмінностей від друкованої літератури, її ознак, форм її існування тощо відомі з кінця ХХ - початку ХХІ ст. (Завадський, 2006), (Завадський, 2009), (Бехта, Доскоч, 2016), (Дербеньова, 2013), (Захарченко, 2009), (Чередник, 2017), пізніше до них додалися розвідки щодо авторства, відносин між автором і читачем мережевої літератури (Драпак, 2015), щодо жанрів (Горошко, Землякова, 2011), (Хесс-Лютіх, 2005) тощо. Проте дотепер німецькомовні електронні короткі оповідання, розміщені на літературній платформі e-Stories.de і присвячені тематиці коронавірусу, не були матеріалом спеціального дослідження, що дає підстави вважати обрану нами тему дослідження актуальною.

При цьому ми маємо на меті охарактеризувати предметно-тематичний рівень німецькомовних електронних коротких оповідань шляхом аналізу порушених у них тем, проблемних ситуацій і проблемних питань. При цьому ми враховуватимемо результати наших спостережень щодо структури літературної платформи e-Stories.de та її місця у новітньому літературному Інтернет-дискурсі та запропонуємо наші міркування щодо жанрової природи електронного короткого оповідання. Об'єктом нашого дослідження постають розміщені на літературній платформі e-Stories.de німецькомовні електронні короткі оповідання «Der barmherzige Samariter» («Милосердний самарянин») С. Брауер, «Querdenker» («Інакомислячі») К. Вінера, «Die Corona-Impfbefürwörter...» («Прихильник вакцинації від коронавірусу...») Б. Вальднер та «Der ewige Patient» («Вічний пацієнт») І. Хіді, в яких висвітлюються різноманітні аспекти соціального життя Німеччини часів пандемії коронавірусу. Предметом нашого дослідження є проблемно-тематичний рівень вищезгаданих німецькомовних електронних коротких оповідань.

При проведенні нашого дослідження було застосовано комплекс літературознавчих методів, зокрема: історико-генетичний метод для встановлення зв'язку творів з історичним часом та соціальною ситуацією, а також з сучасним літературним процесом; типологічний метод для встановлення жанрових ознак німецькомовних електронних коротких оповідань; частково структурно-семантичний метод, зважаючи на здійснений нами аналіз проблемно-тематичного рівня вищезгаданих німецькомовних електронних коротких оповідань, а саме аналіз порушених у творах проблемних ситуацій та проблемних питань (Мірошниченко, Ніколенко, Маранцман, 2004).

Серед наявних на сьогодні форм існування мережевої літератури як напр., електронна бібліотека, веб-сторінка письменника, літературний проект, літературний конкурс, літературний блог тощо, особливе місце посідає літературна платформа e-Stories.de, заснована 14 вересня 1999 р. Йоргом Швабом. Її девізом є «Мова об'єднує – людей та культури» («Sprache verbindet - Menschen und Kulturen»), оскільки своїм основним завданням Йорг Шваб вважає посередництво через ознайомлення з культурними цінностями у встановленні прямих контактів між людьми поза їхньою віковою, статевою або етнічною приналежністю та налагодження порозуміння і дружніх стосунків між людьми (Schwab Jörg, 2022).

Успішна діяльність цієї літературної платформи на теренах Німеччини спричинила її вихід на міжнародний рівень у квітні 2004 року, коли вона повністю інтегрувалася у e-Stories.de. Завдяки цьому автори з більше ніж 100 країн отримали можливість оприлюднювати електронні короткі оповідання та вірші сімома мовами, наразі на цій літературній платформі розміщено близько 130.000 творів.

Ця літературна платформа структурована за такими рубриками, як: «Куточок для читання» («Lesecke»), «Автори» («Autoren»), «Спільнота» («Community»), «Поро нас» («Über uns»), «Контакти» («Kontakt»).

У рубриці «Куточок для читання» («Leseecke») можна знайомитися з презентованими на літературній платформі творами, як-то: короткі оповідання, вірші, радіовистави, описи подорожей, книги авторів літературної платформи тощо.

Рубрика «Автори» («Autoren») містить алфавітний покажчик авторів цієї літературної платформи, анкету для онлайн-реєстрації авторів-новачків, поради для авторів книжок, платний сервіс з редагування художніх творів і кваліфікаційних робіт, посилання на товариство членів цієї літературної платформи з можливістю онлайн-реєстрації в ньому.

З рубрики «Спільнота» («Community») можна дізнатися останні новини щодо літературної платформи e-Stories.de., напр.. щодо різноманітних заходів для авторів і читачів та їхніх строків, можна розмістити свою історію взаємодії з цією літературною платформою, також можна побачити інтерактивну мапу світу, де позначені країни її авторів.

Рубрики «Поро нас» («Über uns») та «Контакти» («Kontakt») є типовими для інтернет-ресурсів, в них міститься інформація щодо засновників літературної платформи e-Stories.de, їхні контакти, можливості для спонсорювання платформи тощо.

Безсумнівними перевагами для авторів цієї літературної платформи є:

- безкоштовність публікації;
- відсутність вимог щодо професійної літературної освіти;
- відсутність цензури;
- можливість вільного контакту з читачами та іншими авторами, що, крім іншого, сприяє вдосконаленню літературної майстерності.

Літературна платформа e-Stories.de пропонує своїм користувачам перехресну змістову рубрикацію творів:

- по-перше, всі твори поділені на 2 групи за жанровою приналежністю – вірші та короткі оповідання;

- по-друге, вони впорядковані відповідно до заявленої автором тематики, так серед коротких оповідань вирізняють 68 тематичних блоків, як напр. «Пригоди» (Abenteuer), «Автобіографічне» (Autobiographisches), «Література для дітей та молоді» (Kinder-und Jugendliteratur), «Корона/Ковід (SARS – Cov-2)» (Corona/Covid (SARS – Cov-2) тощо.

Основними формами оцінки оприлюдненого твору виступають читачькі коментарі до нього, розміщені після тексту твору, та їхня кількість, що відображається на домашній сторінці літературної платформи.

Крім коментаря, читачам дається можливість виставити оцінку за типовою для німецької школи шкалою від 1 до 6 з підказкою для іноземців, які мають інші системи оцінювання в школі, що «6» – «погано», «1» – «дуже добре».

Слід вказати, що коментарі доступні для читачів, зареєстрованих як члени товариства цієї літературної платформи, що дає змогу уникнути необгрунтованих, немотивованих оцінок твору та запобігти беззмістовним дискусіям щодо нього в мережі, що є безсумнівною перевагою для авторів.

Отже, літературна платформа e-Stories.de. є, з одного боку, електронною бібліотекою, що розміщує твори сучасних авторів різних країн і дає змогу читачам ознайомитися з ними. З іншого боку, вона, подібно до літературного блогу або літературного проекту, уможливорює віртуальну комунікацію між автором та читачем і є таким чином ефективною формою існування літературного Інтернет-дискурсу.

Як ми вказали вище, на цій літературній платформі представлені два жанрові різновиди творів, серед яких нас зацікавило електронне коротке оповідання, яке ми вважаємо жанровою формою короткого оповідання класичної літератури з Інтернет-дискурсом як специфічною сферою його існування. З огляду на особливості сприймання жанр електронного короткого оповідання характеризується наявністю

певної концепції адресата, на нашу думку, мова йде про типового для художньої літератури поліадресата з такими рисами, як:

- сталий інтерес до художньої літератури взагалі та до новітньої інтернет-літератури зокрема.

- Систематичне відвідування літературних сайтів, веб-сторінок письменників, участь у літературних проектах тощо.

- Наявність літературної освіти, щонайменше на рівні шкільної програми, що дає змогу автору викликати у читача «пам'ять жанру», згідно з якою ще до прочитання твору його читач, відповідно до авторського жанрового визначення, у нашому випадку короткого оповідання, може здогадатися, що він читатиме оповідь про одну подію з життя героя, хронотопічно обмежену, фрагментарну тощо.

- Завдяки Інтернету читач має можливість безпосереднього контакту з автором щодо його твору, що може спонукати автора до певних змін у творі відповідно до читацьких уподобань або написати його продовження, тобто читач стає «активним», можна сказати «інтерактивним», реципієнтом твору, що властиво постмодерній літературі в принципі.

У змістовому плані проаналізовані нами електронні короткі оповідання характеризуються спільною тематикою – соціальним життям у Німеччині часів пандемії коронавірусу, адже саме ця хвороба та спричинені нею зміни в усіх без перебільшення сферах людського життя стала їхньою художньою реальністю. Також їм притаманний синтез різних родових начал, тобто тут органічно поєднані смисли епічного, ліричного та драматичного родів, що, крім іншого, дає змогу автору створити багатогранну концепцію літературного героя, нашого сучасника, який живе в об'єктивній реальності, рефлектує щодо себе в неї та бореться з тим у цій реальності, що стоїть на заваді його щастю.

Різняться ж ці твори своєю проблематикою, естетичним пафосом, особливостями відтворення художнього світу та структурно-композиційною побудовою, тобто тими складовими змістової форми, що прямо співвідносяться з унікальним, індивідуально-творчим началом автора кожного твору. З іншого боку, саме варіації такого роду дають підстави говорити про наявність окремих жанрових форм електронних коротких оповідань з тематикою коронавірусу.

Як ми зазначили вище, обрані нами для проблемно-тематичного аналізу електронні короткі оповідання мають спільну тематику, однак у них порушується низка різного роду проблем, що були спричинені або актуалізовані цією пандемією. Однією з таких моральних проблем є відносини між лікарем та пацієнтом, чому присвячено електронне коротке оповідання С. Брауер «Милосердний самарянин» («Der barmherzige Samariter»). На початку цього твору описано повсякдення лікарні, де працював головний герой, лікар Анжело, і де головним принципом роботи було прийняти якомога більше пацієнтів у найкоротший час «Möglichst viele Patienten in größtmöglich kurzer Zeit abarbeiten, das war die Realität» (Brauer, 2020). Ніхто не показував тут своїм пацієнтам співчуття та сердечність, бо для цього не було часу та за це не платили: «Mitgefühl und Herzenswärme waren hier im Krankenhaus nicht gefragt. Dazu fehlte die Zeit. Dafür wurde nicht gezahlt» (Brauer, 2020). Цю прагматичну модель відносин між лікарем і пацієнтом Анжело сприймав болісно, адже він вважав себе благословеним, бо як лікар мав допомагати людям: «Wie naiv er gewesen war, zu glauben, er könne ein Segen für die Menschheit sein, wenn er im weißen Kittel seinen Dienst tat» (Brauer, 2020).

Це внутрішнє протиріччя між панівним у лікарні байдужим ставленням до пацієнтів та піднесеним, дещо пафосним сприйняттям Анжело свого покликання як лікаря поглибилося під час пандемії коронавірусу, коли пацієнти шукали у нього як у лікаря допомоги, а кисневих апаратів не вистачало, наявні ж давали двом пацієнтам по черзі: «Menschen mit Atemnot blickten hilfeschend in seine Richtung. Nun gingen auch die Beatmungsgeräte aus und die vorhandenen wurden zwischen zwei Betten

geschoben, um den Menschen dort abwechselnd ein bisschen Luft zukommen zu lassen (Brauer, 2020). Вочевидь, авторка твору торкається і соціально значущої проблеми нестачі медичного обладнання, яка загострилася в часи пандемії коронавірусу.

Ще однією етичною проблемою для лікаря Анжело стає наказ «згори» рятувати життя тим пацієнтам, хто має шанс вижити: «Der Befehl von Oben, die hoffnungslosen Fälle auszusortieren um den anderen, die noch eine Chance hatten, ein Leben nach Corvit-19 zu geben, ging über seine Kräfte» (Brauer, 2020). Зрозуміло, що така ситуація є неприпустимою для лікаря, професійний та моральний обов'язок якого рятувати життя будь-кого, хто потребує допомоги. (Brauer, 2020).

Неочікуваним виходом з такої патової ситуації для Анжело стала його хвороба на ковід, при цьому замість відчаю та страху він радів з того, що нарешті зможе допомогти невилковно хворим, показавши їм свою любов: «Der Druck und die Belastung der letzten Wochen fielen von dem jungen Mann ab und statt Verzweiflung und Angst machte sich eine tiefe Freude in seinem Innern breit. Er riss sich lachend die Schutzbekleidung vom Körper, wusch sich und machte sich auf den Weg zu den hoffnungslosen Fällen. Die Liebe zu diesen Menschen trieb ihn» (Brauer, 2020).

Тому в фіналі оповідання Анжело втішає вмираючого Фернандо, говорячи про любов Бога до нього та обіцяючи йому звільнення від страждань та свою підтримку в цей момент: «Der Arzt sah seinem Patienten voller Herzensgüte in die Augen: „Du bist nicht allein, Jesus liebt dich und in kurzer Zeit wird er dich von deinem Leiden befreien. Ich bleibe hier und halte deine Hand.“ Er richtete Fernando auf und wiegte ihn in den Armen, küsste und tröstete ihn, wie eine Mutter ihr krankes Kind» (Brauer, 2020). Ця щира турбота та людяність з боку лікаря пом'якшує трагічність зображеної у творі смерті від Covid-19, напевно тому авторка і показала, як світилося від щастя обличчя вмираючого Фернандо: «Und ein glückliches Leuchten lag auf den Zügen des Sterbenden» (Brauer, 2020).

До заявленої у заголовку цього оповідання ремінісценції на біблійну історію про милосердного самарянина відсилає опис самотності ковід-хворих, які особливо важко сприймали відсутність фізичного контакту з близькими, а цей їхній стан важко переносив і лікар Анжело: «Es vergingen noch weitere Tage und die Einsamkeit der Patienten, die keine Besuche empfangen und keinen körperlichen Kontakt haben durften, konnte er nicht mehr ertragen» (Brauer, 2020). Як і в біблійній притчі, тут мовиться про моральну і певним чином філософську проблему «Хто є для нас близьким?», як і в Біблії, авторка твору вважає близькою не кровного родича, а ту людину, яка безкорисливо підтримує у важку хвилину.

Таким чином, С. Брауер зображає різні проблемні ситуації у відносинах лікаря з пацієнтами, в усіх таких ситуаціях головний герой оповідання лікар Анжело постає як носій вічних людських цінностей – співчуття, милосердя, безкорисливості, готовності допомогти нужденному, що відповідає рисам милосердного самарянина з біблійної притчі. Саме він стає по-справжньому близьким своїм пацієнтам, коли вони не мають фізичного контакту зі своїми рідними та друзями, лікує їх своєю любов'ю, тобто, як на проблемно-тематичному, так і на ідейному рівні є збіг з вищезгаданою біблійною притчею.

Отже, в електронному короткому оповіданні С. Брауер «Милосердний самарянин» домінує соціо-культурна проблематика, адже тут детально описується повсякдення лікарні та лікарів часів пандемії коронавірусу, також авторка порушує комплекс морально-етичних, соціальних та філософських проблем, як-то: гуманність і милосердя у ставленні лікаря до пацієнта, відсутність необхідного медичного обладнання, фізична та душевна близькість лікаря до пацієнта тощо.

По-іншому, очима пацієнта, відносини між лікарем і хворим відтворені в електронному короткому оповіданні «Вічний пацієнт» („Der ewige Patient“) І. Хіді, поштовхом до написання якого стало 400-річчя від дня народження відомого французького драматурга Ж.-Б. Мольєра, яке святкувалося 15 січня 2022 р. По суті це

оповідання є авторською інтерпретацією всевітньовідомої комедії Ж.-Б. Мольєра «Удаваний хворий», що, як відомо, містить кумедну й в той же час приховану критику тогочасної медицини та жадібних, корисливих лікарів: «Molière gelingt eine amüsante wie hintergründige Kritik an die Medizin und der geldgierigen Ärzteschaft seiner Zeit» (Hidy, 2020). І Хіді називає п'єсу осудом тих лікарів, хто демонструє по відношенню до пацієнтів зарозумілість і пиху, що є актуальним і сьогодні: «Eine Rüge die, insofern sie Ständesdünkel und Arroganz gegenüber den Patienten betrifft, auch noch heute aktuell ist» (Hidy, 2020).

Проблемна ситуація сліпої довіри пацієнта своєму лікарю тут виникає через Пургона, корисливого, жадібного, безсоромного лікаря, який зловживає сліпою вірою Аргана в хворобу, його бажанням одужати та його слухняністю, тому й призначає йому сумнівне лікування за завищеними цінами: «Sein Arzt Purgon weiß diesen Umstand geschäftstüchtig auszunutzen. Er verschreibt seinem gefügigen Klienten fragwürdige Behandlungen zu weit überteuerten Preisen. Geduldig befolgt Argan als ewiger Patient, alle Anordnungen seines Arztes und führt sie genauestens aus» (Hidy, 2020). Ж.-Б. Мольєр іронізує з таких лікарів, як Пургон, вустами Беральда, брата пана Аргана, коли той зазначає, що дотепер всі хворі всупереч лікарям виживали завдяки своєму доброму здоров'ю: «Ein Gedanke der im Stück auftaucht, wenn Beralde über seinen Bruders Argan sagt, dass jener bislang nur wegen seiner guten Gesundheit die Ärzte überlebt habe» [(Hidy, 2020). Вочевидь, він закликає своїх читачів не уподібнюватися головному герою, не бути удаваним хворим, якого обманюватимуть корисливі та жадібні лікарі, що, до речі, співвідноситься з мольєрівським баченням комедії як засобу перевиховання людей: «Molière bezeichnet es als die Aufgabe der Komödie „die Menschen durch Unterhaltung zu verbessern.“ (Hidy, 2020). Ця ситуація стосується морально-етичної проблематики, коли заперечуються сліпа довіра пацієнта та зловживання нею з боку лікаря.

Також у цьому творі представлена ще одна проблемна ситуація як можлива відповідь на те, чому є такі лікарі, як Пургон. Мова йде про випускний екзамен на лікарському факультеті, під час якого ті, хто його складав, мали відповідати на всі питання однаково, тобто що всі хвороби мають лікуватися трьома способами: «Clysterium donare, Postea seignare, Ensuite purgare. (Klistieren, aderlassen, abführen.)» (Hidy, 2020). Така відповідь сприймалася професорами як правильна, тож екзамен був успішно складений, кандидат отримав капелюх як атрибут докторського ступеня та дозвіл чистити, пускати кров, колоти, різати, відокремлювати та безкарно вбивати, де йому заманеться: «Der Vorsitzende setzt ihm den Doktorhut auf und erteilt ihm feierlich die Ermächtigung: Purgandi, Seignandi, Percandi, Taillandi, Coupandi Et occidendi Impune per totam terram. Er darf von nun an getrost purgieren, zur Ader lassen, stechen, schneiden, trennen und ungestraft morden wo immer es ihm beliebt mag» (Hidy, 2020). Тож, у цьому випадку порушується соціально значуща проблема медичної освіти, яка має не тільки навчити грамотному лікуванню, а й висвітлити етичний бік відносин між лікарем та пацієнтом, що не втратило своєї актуальності дотепер..

Отже, в електронному короткому оповіданні „Der ewige Patient“ («Вічний пацієнт») І.Хіді порушено морально-етичні проблеми у відносинах між лікарем та пацієнтом та соціальні проблеми медичної освіти як першопричину негативних відносин пацієнта та лікаря. Змістова складова цього оповідання дає підстави віднести його швидше до літературної критики, ніж до художньої літератури, адже в ньому поєднані складові літературної рецензії (аналіз комедії Ж.-Б. Мольєра «Удаваний хворий» та його оцінка) та літературного портрету Ж.-Б. Мольєра (опис особистого життя та характеристика творчого життя французького письменника), тож можна говорити про певний жанровий різновид електронного короткого оповідання з елементами літературної критики .

Пандемія коронавірусу увиразнила й такі соціально значущі проблеми, як відсутність критичного та аналітичного мислення серед звичайних громадян та неповажне, нетолерантне ставлення до думки іншого, що в своєму електронному короткому оповіданні «Інакомислячі» («Querdenker») порушив К. Вінер. Власне сама його назва пов'язана з неологізмом «Querdenker» на позначення тих, хто заперечує існування коронавірусу та виступає проти обмежувальних заходів, проти карантину, носіння масок тощо.

Персоніфікований герой-розповідач цього твору – звичайний інженер-будівельник, який опікується безпекою помешкань і по роботі зустрічає людей, які нехтують своєю безпекою. Свою легковажність і недовіру до думки фахівців, на його погляд, люди показують навіть в умовах прямої загрози життю, коли експерти з босприпасів проводять евакуацію через знайдену бомбу: «Ähnlich verhält es sich bei Evakuierungsmaßnahmen nach einem Bombenfund, Auch da gibt es immer wieder Menschen, die den Kampfmittelexperten nicht trauen und die Gefahr mißachten» (Wiener, 2020). Вочевидь порушується проблема недовіри людей до думки фахівців, коли люди не здатні аналізувати та критично осмислювати їхню інформацію, довіряючи бездоказовим, але зрозумілим та привабливим для них «теоріям».

«Інакомислячих» він характеризує як «стурбованих громадян» («besorgte Bürger»), його ж «турбують» правоекстремістські символи на їхніх мітингах, як-то: імперські військові прапори, картонні фігури людей у тюремному одязі та навіть манекени шибениць: «Auch ich bin besorgt. Vor allem ist das aber der Fall, wenn ich die Symbole sehe, die von rechtsextremen Randalierern auf den Kundgebungen der Querdenker vorangetragen werden: Reichskriegsflagge, Pappschilder von Menschen in Sträflingskleidung und Galgenatrappen» (Wiener, 2020)

Герой-розповідач розцінює такі факти як своєрідний заклик до вбивства, його дивує, що ці «стурбовані громадяни» не чинять спротив такому ідейно чужому поглинанню їхніх демонстрацій: «Ich werde das als Mordhetze und habe noch nicht gehört, daß sich besorgte Bürger demonstrativ gegen die feindliche Übernahme ihrer Kundgebungen durch diese Elemente wehren» (Wiener, 2020)

Ця проблемна ситуація викликає в його пам'яті історичні події часів чуми та приходу націонал-соціалістів до влади у Німеччині у 1933 р., коли для захисту своїх інтересів «стурбовані громадяни» підтримали безпідставні звинувачення проти євреїв, а після викриття нацистських злочинів жалілися з того, що такого вони не хотіли: «Viele von ihnen waren besorgte Bürger, die glaubten, ihre Interessen auf diese Weise zu fördern. Es waren genau diejenigen, die nach der Offenbarung der Naziverbrechen beteuerten: „Das haben wir nicht gewollt“» (Wiener, 2020)

Ця алюзія на історичні події утворює асоціативний фон твору і є своєрідним відлунням поширеної у німецькій літературі з II половини ХХ століття теми провини Німеччини за розв'язання двох світових війн, однією з вагомих причин чого багато німецьких митців вважали саме позицію невтручання у політику з боку німецьких бюргерів.

Іронізує герой-розповідач і з настроїв «інакомислячих» на їхніх демонстраціях, де вони обмірковують наступну покупку в інтернет-магазині Амазон, не усвідомлюючи, що саме інтернет-торгівля має надприбутки у ці часи: «...bin aber überzeugt, daß viele Teilnehmer noch während der Demonstration überlegen, was sie denn wieder bei Amazon oder ähnlichen Gewinnern der Pandemie bestellen könnten» (Wiener, 2020)

Аналізуючи причини пандемії коронавірусу герой-розповідач торкається і соціально значущої проблематики «суспільства споживання», побудованого в Німеччині після другої світової війни, внаслідок чого задовольняються буд-які примхи сучасної людини, наприклад, полуниця взимку: «Die Menschen glauben, daß sie auch in unseren Breiten zu Weihnachten Erdbeeren essen müssen» (Wiener 2020)

Своє неприйняття ідеології цього суспільства він показує через абсурдність сумновідомої німецької бережливості, коли німцям здається, що купити нову сорочку дешевше, ніж випрати стару: «Ein schmutziges Hemd werfen sie lieber weg und kaufen ein neues, weil das billiger zu sein scheint als die Wäsche» (Wiener, 2020)

Отже, К. Вінер відтворив низку проблемних ситуацій, пов'язаних з рухом «інакомислячих», викрив причини, що сприяли формуванню цього руху, та показав можливі соціально небажані наслідки його подальшого існування, тож мова йде про соціальний та моральний типи проблематики. Свою думку він проілюстрував історичними прикладами із загальновідомими наслідками, що мало підсилити його аргументацію та переконати читачів у вірності його позиції, використавши при цьому своєрідну жанрову форму електронного короткого оповідання, подібну до есе.

Ще однією соціально та морально значущою проблемою, яка поляризувала сучасне німецьке суспільство, стала вакцинація проти коронавірусу, чому присвячено електронне коротке оповідання Б. Вальднер «Прихильники вакцинації від коронавірусу...» («Die Corona-Impfbefürworter...») (Waldner, 2021), побудоване на протиставленні поглядів прихильників та противників ковід-вакцинації. В його назві також є неологізм часів пандемії – «Impfbefürworter», під яким розуміються прихильники ковід-вакцинації.

Це оповідання починається з проблемної ситуації, пов'язаної з негативним досвідом спілкування героїні твору з прихильниками ковід-вакцинації, яких вона називає брехунами, тому що вони стверджують, що не мали реакції на вакцинацію, кажуть, що різноманітні ковід-вакцини всі однакові, та не можуть пригадати, коли, де, чим і як їм робили щеплення: «Sie haben keine Impfreaktionen oder leugnen sie, sagen, die diversen Impfstoffe seien alle dasselbe, können sich nicht erinnern, wann, wo, womit und wie sie geimpft wurden» (Waldner, 2021).

Вони не розповідають, де пункти вакцинації, бо їх не знають, вони радять спитати у влади, в Інтернеті, але, як це зробити і якою є їхня Інтернет-адреса, вони не знають, тому радять спитати сімейного лікаря: «Na, in der Impfstraße halt, und wo das ist, wissen sie nicht. Man muss sich dafür beim Land anmelden, im Internet, sagen sie, aber wie das geht, und die Internetadresse wissen sie auch nicht. Sie empfehlen, dass man einfach zum Hausarzt geht, sich beraten und impfen zu lassen» (Waldner, 2021).

Цьому негативу протистоїть її більш вдалий досвід спілкування з противниками ковід-вакцинації, тому що від них можна дещо дізнатися, напр.. що перед вакцинацією слід визначити кількість антитіл, інакше щеплення може нашкодити, проте цього не роблять: «Am liebsten sind mir die Impfgegner, da erfährt man so einiges: Vor einer Impfung müsste man die Anzahl der Antikörper bestimmen, weil die Impfung sonst gefährlich ist. Das wird aber nicht gemacht» (Waldner, 2021).

Антивакцинатори твердять, що щеплення шкідливе для тих, хто перехворів на ковід, адже в їхньому організмі достатня кількість антитіл, які будуть боротися зі щепленням, або ж щеплення знищить ці антитела, тобто покаже зворотню реакцію: «Wer genesen ist, hat eine hohe Antikörperzahl und daher auf die Impfung eine hohe Impfreaktion, da der Körper versucht, die Impfung abzuwehren, oder die Impfung die Antikörper bekämpft, also dann ins Gegenteil wirkt» (Waldner., 2021). Через це вони і закликають тих, хто перехворів, не щепитися, щоб не руйнувати власний захист організму: «Man wird sich nicht die eigene Abwehr zusammenhauen lassen!» (Waldner., 2021).

Також вони знають про побічні реакції від ковід-вакцинації, як-то: біль у руці, почервоніння з кропив'ячкою, яке в передпліччі стає гарячим та свербить, вакциновані щонайменше один день прикуті до ліжка, не можуть встати на ноги, відчують повне нездужання, мають запаморочення, головний біль, слабкість тощо: «Die Impf-Symptome sind Schmerzen im Arm, Rötungen mit Nesselausschlag, die heiß werden am Oberarm und jucken, und mindestens einen Tag Bettlägerigkeit, wo die frisch

Geimpften nicht in der Lage sind, auf die Beine zu kommen mit totalem Krankheitsgefühl, Schwindel, Kopfweh, Kraftlosigkeit...» (Waldner., 2021).

Вони відверто говорять і про її ризик, адже щеплення – це подвійне тілесне ушкодження, тому що, по-перше, гострою голкою проколюють м'язи передпліччя, по-друге, вводять рідину, яка може зашкодити організму й викликати між іншим запалення серцевого м'яза: «Eine Impfung ist nicht ungefährlich. Sie ist eine doppelte Körpervletzung: Es wird mit einem spitzen Gegenstand, also einer Hohnadel, in das Muskelfleisch des Oberarmes gestochen und eine Flüssigkeit eingebracht, die einen Wirkstoff enthält, die dem Körper schaden kann und zu einer Herzmuskelentzündung unter anderem führen kann» (Waldner., 2021).

При цьому укол можуть зробити неправильно, чим спричинять пошкодження м'язів, а у гіршому випадку навіть пошкодження мозку: «Es kann sogar falsch gestochen werden und der Wirkstoff falsch eingebracht werden, dass es zu einem Muskelschaden und schlimmsten Falles zu einem Gehirnschaden kommt» (Waldner , 2021).

Ще одним аргументом проти ковід-вакцинації є те, що навіть після щеплення можна захворіти на ковід і інфікувати інших: «Diese Impfung ist nicht unbedenklich und bringt überhaupt nix. Man kann trotzdem Corona kriegen und andere anstecken.“» (Waldner, 2021).

У цьому протистоянні думок щодо ковід-вакцинації вочевидь перемагають антивакцинатори, судячи з їхньої відкритості до спілкування та з кількості наведених ними аргументів. Цим зумовлена й позиція героїні оповідання, яка виступає проти ковід-вакцинації, адже, за її словами, довіру не побудуєш на брехні прихильників ковід-вакцинації: «Also, da verzichte ich gerne auf alles, wenn es so geheimnisvoll zugeht. Das ist mir nicht koscher genug. Mit Leugnen kann man keine Vertrauensbasis aufbauen» (Waldner, 2021).

Таке її рішення співвідноситься і з наступною проблемною ситуацією, пов'язаною з державною політикою щодо ковід-вакцинації, зокрема прихильники ковід-вакцинації реагують на аргументи свої супротивників емоційно, без жодних доказів своєї позиції, стверджуючи, що все це – нісенітниця, вистава та залякування на користь однієї політичної партії: «Alles nur Unsinn und Theater und Abschreckung zu Gunsten einer politischen Partei, sagen die Impfbefürworter» (Waldner, 2021).

На цей закид антивакцинатори зауважують, що мова йде не про політичну партію, а про здоров'я людей: «Die Impfgegner sagen, es geht nicht um die Partei. Es geht um die Gesundheit des Individuums» (Waldner, 2021). На що прихильники ковід-вакцинації зазначають, що партія підтримує тільки антивакцинаторів, а люди самі мають розуміти, чому це так: «Die Partei unterstützt nur die Impfgegner. Na, da soll man sich auskennen!» (Waldner., 2021).

Надалі вона критикує політику заборон для невакцинованих, адже заборона відвідувати свята, концерти, футбольні матчі і т.і. таких, як вона, не торкнеться, вони все одно туди не ходять: «Man wird die Ungeimpften von allem ausschließen, von der Nachtgastronomie, na und, ich gehe ja sowieso nie hin, von großen Events, wie Konzerten, Fußballspielen, örtlichen Festveranstaltungen, na und, ich gehe ja sowieso nie hin» (Waldner, 2021).

Негативно вона ставиться і до запропонованого урядом бонусу в 100 євро для вакцинованих, тому що вважає це замалою сумою та всесвітнім експериментом з примусу до вакцинації: «Nicht einmal für 100 Euro lasse ich mich impfen, denn dann halte ich es erst recht für eine weltweite Versuchsstudie. Außerdem bringen mir 100 Euro nichts» (Waldner, 2021).

Така її позиція, крім вищезазначеного, пов'язана і з подіями її особистого життя, коли сусіди вкрали в неї багато грошей, а на кухні підмішали отруту в їжу та розпилили отруту в саду, від чого померли всі її близькі. Втративши все, вона по-іншому ставиться до грошей і речей: «Wenn man so viel verloren hat, denkt man in ganz

anderen Dimensionen. Man hat dann auch ein anderes Verhältnis zu Geld und Sachen» (Waldner, 2021).

Таким чином, електронне коротке оповідання Б. Вальднер «Прихильники вакцинації від коронавірусу...» порушує низку соціально значущих та морально-етичних проблем, пов'язаних з вакцинацією проти ковіду, а саме: відсутність чіткої інформаційної політики щодо вакцинації з боку держави, внаслідок чого людина не може отримати необхідну інформацію щодо доцільності вакцинації, місця вакцинації, наявних вакцин і їхніх побічних ефектів тощо. Не знаючи позиції держави щодо вакцинації законслухняні, дисципліновані німці вимушені приховувати цю інформацію навіть від своїх родичів. Іншою проблемою є політика заборон з боку держави без зрозумілих людям пояснень їхньої доцільності. Навіть заміна цієї тактики на матеріальне заохочення за вакцинацію сприймається негативно, насамперед через незначну, як для прагматичних німців, суму. Ще однією проблемою є підтримка антивакцинаторів з боку політичних партій з незрозумілих для звичайних громадян причин.

Отже, літературна платформа e-Stories.de. поєднує в собі риси електронної бібліотеки та літературного блогу, оскільки пропонує для ознайомлення твори сучасних читачів та уможлиблює віртуальну комунікацію між авторами та читачами, саме такий синтез форм існування мережевої літератури є ефективною формою існування літературного Інтернет-дискурсу.

Зроблений нами жанровий аналіз електронного короткого оповідання дає підстави говорити про те, що воно є типологічним різновидом короткого оповідання класичної друкованої літератури з Інтернетом як специфічною формою його існування та з власною концепцією адресата (інтерактивний поліадресат).

Здійснений нами аналіз проблемно-тематичного рівня німецькомовних електронних коротких оповідань з тематикою коронавірусу показав, що в них домінує конкретно-історична тематика, а саме соціальне життя у Німеччині часів пандемії коронавірусу, та порушується низка соціо-культурних, філософських та морально-етичних проблем, як-то: відносини між лікарем та пацієнтом, медична освіта, брак медичного обладнання, вакцинація проти Covid-19, обмежувальні заходи у часи пандемії, рух «інакомислячих» (Querdenker) тощо.

Перспективи подальших досліджень німецькомовних електронних коротких оповідань вбачаємо в деталізації зроблених нами спостережень щодо їхньої жанрової природи та щодо їхніх жанрових форм, насамперед за рахунок аналізу їхньої структури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бехта І., Доскоч І. Специфіка репрезентації художнього нарративу в структурі електронної комунікації. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки. Мовознавство»*. 2016. № 5 (1). С. 24-26. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvddpufm_2016_5%281%29_7 (дата звернення: 10.12.2021).
2. Горошко Е. И., Землякова Е. А. Виртуальное жанроведение: становление теоретической парадигмы / Е. И. Горошко, Е. А. Землякова // *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Филология. Социальные коммуникации*. 2011. Том 24(63). №1. Часть 1 . С. 225 – 237
3. Дербеньова Л. В. Літературний комп'ютерний феномен у комунікативно-мережевій культурній парадигмі. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 76. С. 151–153.
4. Драпак Г. Ідентичність читача: відтексту до гіпертексту : дис.. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.06. Тернопіль. 2015. 176 с.
5. Завадський Ю.Р. Віртуальна література. Нарис типології та поетики: Монографія. Тернопіль. 2009. 130 с.

6. Завадський Ю. Р. Типологія і поетика мережевої літератури і сучасне західне мистецтво : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.01.06. Тернопіль, 2006. 21 с. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2006/06zyrszl.zip> (дата звернення: 10.12.2021).
7. Захарченко А. Мережева література: досвід мімікрії. ЛітАкцент. 2009. URL: <http://litakcent.com/2009/03/20/merezheva-literatura-dosvid-mimikriji.html> (дата звернення: 10.12.2021).
8. Мірошніченко Л.Ф., Ніколенко О.М., Маранцман В.Г. "Слідом за автором", пообразний, проблемно-тематичний шляхи аналізів. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 6. С. 24–29.
9. Чередник Л. А. Інтернет-література як феномен XXI століття. Інформація та соціум: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (28 квітня 2017, Вінниця). Вінниця. 2017. С.42-45
10. Brauer Sabine. Der barmherzige Samariter. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?47478> (дата звернення: 12.02.2022).
11. Hess-Lüttich Ernest W. B. Netzliteratur – ein neues Genre? URL: <https://core.ac.uk> (дата звернення: 10.03.2022).
12. Hidy Istvan. Der ewige Patient. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?48744> (дата звернення: 10.02.2022).
13. Schwab Jörg. Über e-Stories.de - Unsere Leistungen und Philosophie. URL:<https://www.e-stories.de/ueber-uns.phtml> (дата звернення: 10.02.2022).
14. Waldner Brigitte. Die Corona-Impfbefürworter... URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?49954> (дата звернення: 12.02.2022).
15. Wiener Karl. Querdenker. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?48770> (дата звернення: 10.02.2022).

REFERENCES

1. Bexta I., Doskoch I. Specy`fika reprezentaciyi xudozh`ogo naraty`vu v strukturi elektronnoyi komunikaciyi. Naukovy`j visny`k Drogo`bycz`kogo derzhavnogo pedagogichnogo universy`tetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filologichni nauky`. Movoznavstvo». 2016. # 5 (1). S. 24-26.
2. Goroshko E. Y`, Zemlyakova E. A. Vy`rtual`noe zhanrovedeny`e: stanovleny`e teorety`cheskoj parady`gmy / E. Y`. Goroshko, E. A. Zemlyakova //Uchenye zapu`sky` Tavry`cheskogo nacy`onal`nogo uny`versy`teta y`m. V. Y`. Vernadskogo. Sery`ya: Fy`lology`ya. Socy`al`nye kommuny`kacy`y`. 2011. Tom 24(63). #1. Chast` 1 . S. 225 – 237
3. Derben`ova L. V. Literaturny`j komp'yuterny`j fenomen u komunikaty`vno–merezhevij kul`turnij parady`gmi. Gileya: naukovy`j visny`k. 2013. # 76. S. 151–153.
4. Drapak G. Identy`chnist` chy`tacha: vidtekstu do gipertekstu : dy`s... .. kand. filol. nauk : specz. 10.01.06. Ternopil`. 2015. 176 s.
5. Zavads`ky`j Yu.R. Virtual`na literatura. Nary`s ty`pologiyi ta poety`ky`: Monografiya. Ternopil`. 2009. 130 s.
6. Zavads`ky`j Yu. R. Ty`pologiya i poety`ka merezhevoyi literatury` i suchasne zahidne my`stecztvo : avto`ref. dy`s. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk: 10.01.06. Ternopil`, 2006. 21 s. URL: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2006/06zyrszl.zip>
7. Zaxarchenko A. Merezheva literatura: dosvid mimikriyi. LitAkcent. 2009. URL: <http://litakcent.com/2009/03/20/merezheva-literatura-dosvid-mimikriji.html>
8. Мірошні`chenko L.F., Nikolenko O.M., Maranczman V.G. "Slidom za avtorom", poobrazny`j, problemno-tematy`chny`j shlyaxy` analiziv. Vsesvitnya literatura v serednix navchal`ny`x zakladax Ukrayiny`. 2004. # 6. S. 24–29.
9. Cheredny`k L. A. Internet-literatura yak fenomen XXI stolittya. Informaciya ta socium: materialy` II Mizhnarodnoyi naukovoprakty`chnoyi konferenciyi (28 kvitnya 2017, Vinny`cya). Vinny`cya. 2017. S.42-45

10. Brauer Sabine. Der barmherzige Samariter. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?47478>
11. Hess-Lüttich Ernest W. B. Netzliteratur – ein neues Genre? URL: <https://core.ac.uk>
12. Hidy Istvan. Der ewige Patient. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?48744>
13. Schwab Jörg. Über e-Stories.de - Unsere Leistungen und Philosophie. URL: <https://www.e-stories.de/ueber-uns.phtml>
14. Waldner Brigitte. Die Corona-Impfbefürworter... URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?49954>
15. Wiener Karl. Querdenker. URL: <https://www.e-stories.de/view-kurzgeschichten.phtml?48770>

Received: 12 May, 2022